

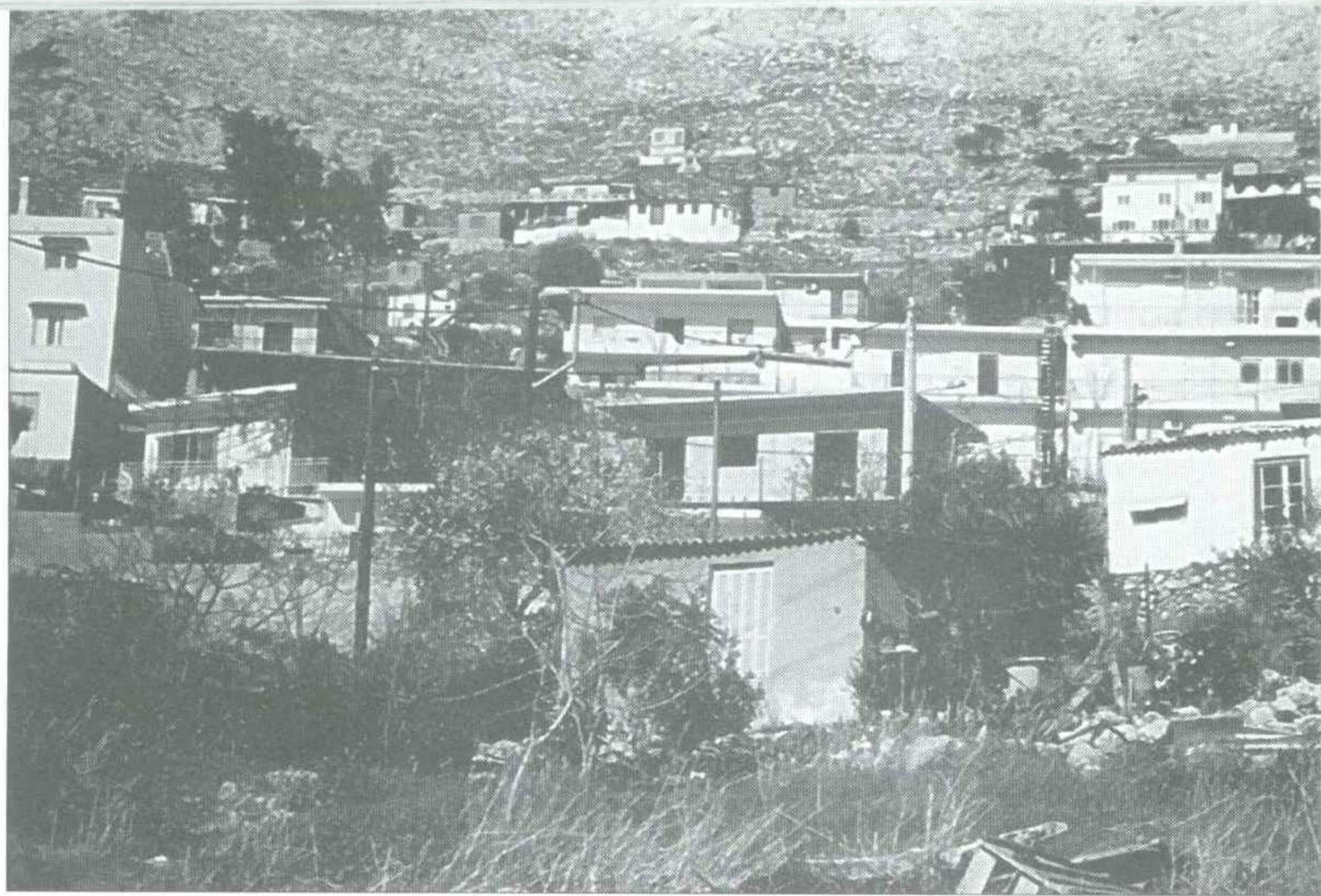
φή των κατοικιών τους, αποτελεί ίσως την πιο σημαντική διεθνή στροφή σχετικά με το θέμα.

Η απόφαση αυτή, που ήρθε μετά από πολλές κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις, πάρθηκε για να απαντήσει άμεσα στο τεράστιο υπαρκτό πρόβλημα της μαζικής και γρήγορης αστικοποίησης. Άνοιξε όμως το δρόμο στη μαζικοποίηση του φαινομένου. Η στρεβλή ερμηνεία της απόφασης, σε όλες σχεδόν τις χώρες, οδήγησε στην πολιτική του «άστο να γίνει, άστο να το πληρώσουν». Μετά από σοβαρή κριτική, αριστερών κυρίως δυνάμεων, η απόφαση του ΟΗΕ μετεξελίσσεται στο «δικαίωμα στην αξιοπρεπή κατοικία» (1993), που περιλαμβάνει και θέματα εργασίας, μετακίνησης, περιβάλλοντος, καθώς και διαδικασιών συμμετοχής στις αποφάσεις. Τελευταία (2005), η ιδέα αυτή διευρύνεται σε μια πιο συνολική αντίληψη δικαιωμάτων, που περιλαμβάνεται στη «Χάρτα για το δικαίωμα στην πόλη».

Η αναγνώριση της ύπαρξης αυτών των συνοικιών, που, μέχρι πρότινος, δεν αναφέρονταν ούτε στους χάρτες, είναι εδώ και 30 χρόνια γεγονός, αλλά ο καθορισμός τους παραμένει ένα ζήτημα συγκεχυμένο. Επίσημα, ο ΟΗΕ χρησιμοποίησε τον όρο «**αυθόρμητες συνοικίες**» για να περιγράψει μια τεράστια γκάμα συνοικιών, που ξεφεύγουν από τους «επίσημους» τρόπους παραγωγής κατοικίας. Τον ορισμό αυτό τον χρησιμοποίησαν διάφορες κυβερνήσεις κατά βούληση. Άλλοτε τις παρουσιάζουν ιδιαίτερα εκτεταμένες, συμπεριλαμβάνοντάς τες όλες (όταν π.χ. αναφέρονται σε μια άλλη χώρα ή όταν πρόκειται να λάβουν επιδοτήσεις) και άλλοτε ανύπαρκτες (όταν πρόκειται για το πολιτικό προφίλ προς τα έξω και τη δικαιολόγηση μιας θέσης ανάμεσα στις «αναπτυγμένες χώρες»).

Στην Ελλάδα, οι συνοικίες αυτές είχαν διαφορετικές ονομασίες, ανάλογα με το ποιοτικό χαρακτηριστικό που τονίζαν οι εκάστοτε συγγραφείς: «αυθαίρετα», «εκτός σχεδίου», «παραγκούπολεις», «φτωχογειτονίες», «τενεκεδουπόλεις», «καταλήψεις γης», «λαϊκές συνοικίες», «περιθωριακές συνοικίες» ή «γειτονίες στην άκρη της πόλης» κ.λπ. Φυσικά, κάθε μία από τις λέξεις αυτές υποδηλώνει και μια άλλη χωρική ενότητα, αφού αντιστοιχεί σε άλλα χαρακτηριστικά. Όπως είναι γνωστό, τα **αυθαίρετα** αφορούν σήμερα μια τεράστια γκάμα κατασκευών που περιλαμβάνει από τις βίλες και τις βιοτεχνίες μέχρι τις παράγκες, τα φτωχόσπιτα και ολόκληρες περιοχές κατοικίας των ελληνικών πόλεων, που χτίζονται χωρίς άδεια από την Πολεοδομία. Ο όρος, όμως, χρησιμοποιήθηκε πολύ μεταξύ 1965-1985 για να περιγράψει κυρίως τις συνοικίες λαϊκής αυτοκατασκευής. Αλλά και αυτή η ίδια η σχέση με την πολεοδομική νομοθεσία είναι αμφιλεγόμενη στις περισσότερες χώρες, όπως και στη δική μας, όπου το μεγαλύτερο μέρος της πόλης είναι συνήθως χτισμένο «εκτός σχεδίου πόλης». Αντίστοιχα, η λέξη **παραγκούπολη** ή **τενεκεδούπολη** αφορά, κυρίως, ένα πρώτο στάδιο των αυθόρμητα γεννημένων συνοικιών που περιγράψαμε παραπάνω, που σύντομα αλλάζει. Οι εφημερίδες, όμως, των δεκαετιών '70 και '80, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο Μεξικό (με ελάχιστες εξαιρέσεις), προτιμούσαν να χρησιμοποιούν αυτή την ονομασία όταν περιέγραφαν το Νέο Δελχί και την απέφευγαν σε περιπτώσεις της ίδιας τους της χώρας.

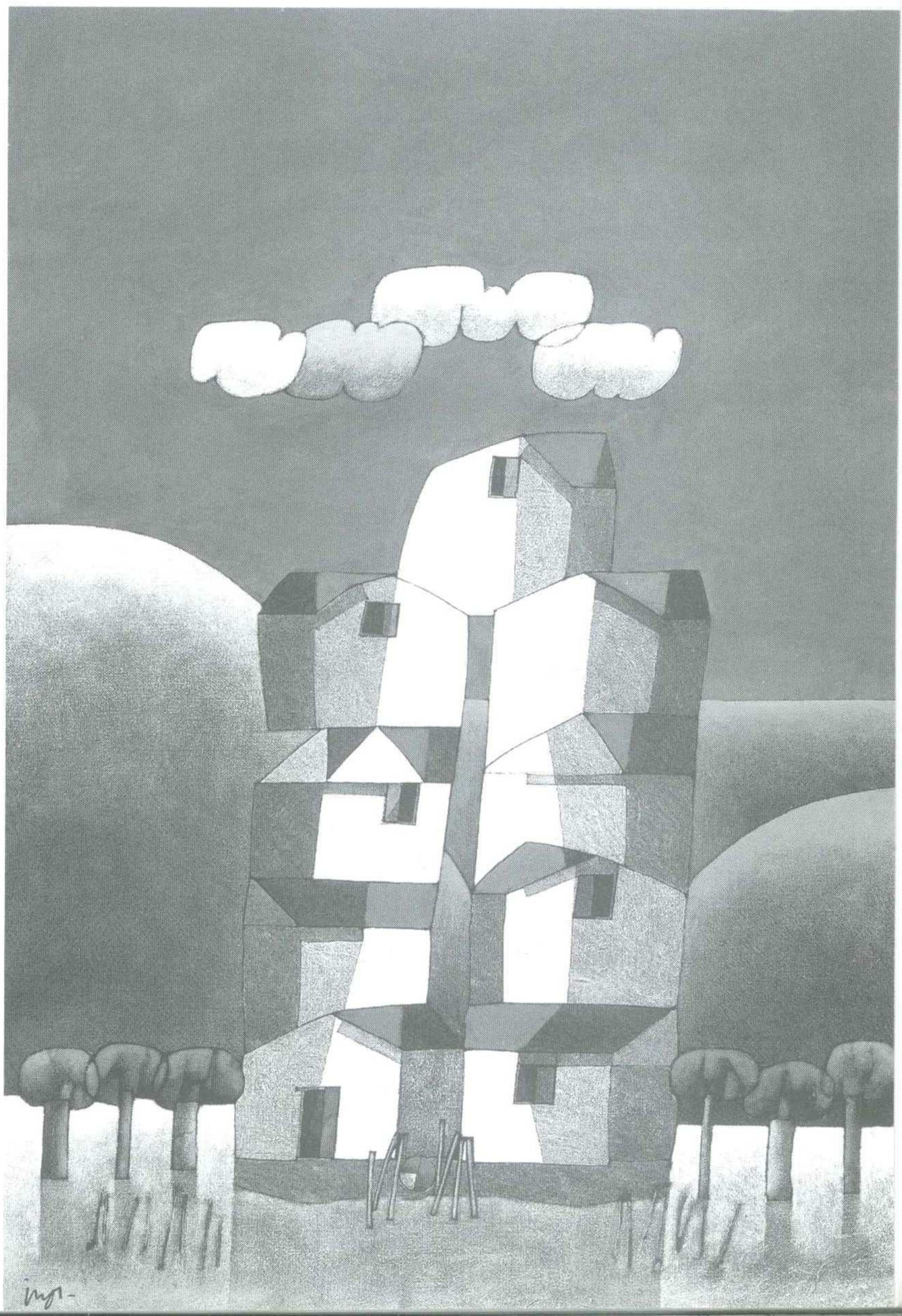
Η συζήτηση για τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των συνοικιών είναι επίσης τεράστια και καθρεφτίζεται στις ονομασίες: είναι άλλο να μιλάς για μια περιθωριακή συνοικία, άλλο να την κατατάσσεις ανάλογα με το εισόδημα των κατοίκων της και άλλο να της αναγνωρίζεις τα λαϊκά χαρακτηριστικά της. Και, συνήθως,

Πέραμα, Αθήνα, 2000

όσοι επιδιώκουν να δημιουργήσουν φόβο ή απέχθεια γι' αυτές τις γειτονίες προβάλλουν μόνο τη μια πλευρά τους: αυτή της ανεργίας και της εγκληματικότητας, που τη συνδυάζουν με τη φτώχεια και την εξαθλίωση. Άλλοι, αυτοί που θέλουν μόνο να δικαιολογήσουν τα επαναστατικά τους οράματα χωρίς να βλέπουν τις διαδικασίες που τα γεννούν, δίνουν συχνά την εντύπωση ότι οι γειτονίες αυτές είναι κατεξοχήν χώροι κοινωνικών αντιστάσεων, πράγμα που δεν ισχύει, αφού η πλειοψηφία τους έχει δημιουργηθεί σε ένα πλέγμα κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων, που χαρακτηρίζει το σύνολο της κοινωνίας των χωρών αυτών. Το ίδιο ισχύει για την έννοια της κατάληψης γης, που σηματοδοτεί ως διαδικασία μόνο μερικές από τις συνοικίες αυτές, που συχνά, όχι όμως και αποκλειστικά, γέννησαν και τα περισσότερα **κινήματα πόλης**.

Υποστηρίζουμε ότι ο μόνος τρόπος για να κατανοήσει κανείς τις συνοικίες αυτές, είναι η διαλεκτική προσέγγιση της εξέλιξης της

Ινός Κορράδιν, Φαβέλας, λάδι σε μουσαμά, 50x70